

Bø kommune søker om konsesjon for å utnytte fallet i Herrefoss og bygge et kraftverk der. Nome Jeger & Fiskerforening har lest søknaden og fremmer med dette sitt syn på saken.

Nome JFF, med 329 medlemmer, er Nomes største fiskerforening. Våre medlemmer er aktive brukere av Bø elva til fritidsfiske. Bø elva er den nærmeste av litt større vassdrag, hvor fisket ikke er sterk påvirket, eller ødelagt av kraftregulering og annen menneskelig påvirkning. Bø elva har et betydelig potensiale til å gjenskapes til en meget god fiske elv, slik den var tidligere. Med utbyggingsplaner for Oterholt kraftverk, og nå Herrefoss kraftverk, mener vi dette potensialet forringes. Bø elva er allerede negativt påvirket av Sundsbarm reguleringen og kraftproduksjon ved gamle Oterholt kraftverk.

Det går frem av konsesjonssøknaden at utbygging vil medføre fysiske inngrep i elva, som vil ha stor negativ påvirkning på økosystemene i og rundt elva. Vannforskriftens formål er å sikre mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomster. Målet er at økologisk tilstand i vannforekomster ikke skal forringes, men forbedres der dette er mulig. Unntak kan likevel gis i tilfeller hvor samfunnsnyttens av nye inngrep vurderes som større enn tap av miljøkvalitet. Utbygging av Herrefoss gir beskjeden økonomisk gevinst. Nome JFF mener at NVE bryter med EUs vannrammedirektiv og Vannforskriften dersom en anbefaler en utbygging med store negative miljøkonsekvenser og lite samfunns nytte.

Bø politikernes argument om at utbygging kan gjennomføres fordi vannforekomsten allerede er negativt påvirket, synliggjør en skremmende uvitenhet og likegyldig holdning til å ta vare på kommunens og regionens naturverdier. Utbyggings plan har også betydning for store befolkningsgrupper utenfor Bø kommune. Dessverre synes ikke Bø politikere å bry seg nevneverdig om dette. Bø elva benyttes til fiske- og friluftaktiviteter av hele Midt-Telemark, Grenland. Bø elva er lett tilgjengelig for både friske og folk med funksjonshemming.

Sundsbarm revisjonen

Det er åpnet for revisjon av Sundsbarm vassdraget. Ved Sundsbarm utbyggingen ble vann overført fra Ofte og Morgedalsvassdraget i Tokke og Kviteseid kommune, til Sundsbarm. Reguleringen har medført store naturødeleggelser hvor Ofte vassdraget og Morgedalsvassdraget til dels har blitt tørrlagt. Dette har medvirket til omfattende gjengroing av Oftevatn og Morgedalsvassdraget, som igjen påvirker bunndyrfauna og fiskebestandene i disse vannforekomstene. Dalaåi i Kviteseid hadde tidligere en egen storørret bestand. Tilstanden til denne er i dag usikker på grunn av virkningen ved redusert vannføring i elva forårsaket av Sundsbarm reguleringen.

Tilstanden til økosystemene, som påvirkes av redusert vannføring, i Ofte-, Morgedal-, og Dalaåi må undersøkes ved vilkårsrevisjon av Sundsbarm konsesjonen. I rapport om Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022 (http://publikasjoner.nve.no/rapport/2013/rapport2013_49.pdf) er Sundsbarm/Seljordsvassdraget, gitt høyeste prioritet 1.1. i et arbeid hvor en har vurdert miljøgevinst mot krafttap. En må vurdere miljøgevinst ved å tilbakeføre vann til opprinnelig løp. Noe av kraft tapet ved en tilbakeføring vil kompenseres ved at tilbakeført vann utnyttes til kraftproduksjon i 5 eksisterende kraftverk lenger ned i Telemarksvassdraget. Redusert vannoverføring til Sundsbarm kraftverk, medfører at vannføringen i Bø elva tilbakeføres til mer naturlig tilstand. Redusert vannføring, vil redusere kraftproduksjon og beregnet samfunns nytte ved Herrefoss kraftverk.

Nome JFF forventer at ansvarlig sektormyndighet følger Vannforskriften. Å utsette konsesjonsbehandling av Herrefoss kraftverk til en kjenner utfallet av vilkårsrevisjon for Sundsbarm, mener vi er en selvfølge i

en helhetlig saksbehandling. Nome JFF krever derfor at vilkårsrevisjon av Sundsbarm ferdigstilles før konsesjonssøknad for Herrefoss kan behandles.

Storørret

De klassiske storørrestammene i Telemark er dessverre sterkt truet, eller utryddet. Seljordsvatnet har en storørrestamme som gyter i Vallaråi, og en utløpsgytende bestand som gyter i elvestrekningen mellom Seljordsvatnet og Herrefoss. Kunnskapen om disse sikre storørrestammene er begrenset, men det foreligger nylig en rapport som sier noe om bestand situasjonen for storørrestammen som gyter i Vallaråi (http://seljord.kommune.no/~media/Files/natur-miljoe-naering/nina-rapport-1233_revisjon-av-sundsbarm-kraftverk.ashx). Rapporten sier at tilstanden for denne storørrestammen er kritisk lav!

Rapporten anbefaler undersøkelser på den utløpsgytende bestanden, som er 1 av 7 utløpsgytende storørrestamper registrert i Norge. NVE, som ansvarlig sektormyndighet, bør i sin saksbehandling forsikre seg om at konsesjon ikke forringer gyte og oppvekstområde for denne bestanden.

Det fremgår av konsesjonssøknad at et 600 meter lang elvestrekning vil bli demmet opp ovenfor Herrefoss. I denne elvestrekningen er det tidligere registrert gytegroper etter storørret. All erfaring tilsier at endrede strømforhold øker fare for endrede gyteforhold. En oppdemming øker sannsynligheten for sedimentering i området som også vil påvirke oppvekstvilkårene for ungfisk. Det er på høy tid at konsesjonsbehandler bruker ny kunnskap i sin konsesjonsbehandling.

Det forventes at tilleggsundersøkelser pålegges og at disse blir utført av forskere med riktig kompetanse, og blir gjennomført i en åpen prosess styrt av uavhengig organ uten partsinteresse i saken.

Nome JFF krever at det gjennomføres uavhengige undersøkelser som klargjør om den utløpsgytende bestanden av storørret i Seljordsvatnet vil bli påvirket før konsesjonssøknad for Herrefoss behandles.

Elvemusling

Bø elva er eneste elv i Telemark som pr. i dag har en livskraftig bestand av elvemusling. I

konsesjonssøknad fremgår det at det er påvist elvemusling i området som berøres av utbygging.

Det holder ikke å bagatellisere situasjonen ved å fremheve at bestanden av elvemusling er liten og at bestanden i området antagelig har blitt redusert etter 1996. Vi forventer at NVE i sin saksbehandling fremskaffer dokumentasjon på hvilke tiltak som er gjort for å forhindre ytterligere bestandsreduksjon, og hvordan utbygging vil eksisterende bestand som vi er forpliktet til å ivareta.

Nome JFF krever at eksisterende økosystem ikke skal forringes og at virkninger av en utbygging klargjøres før konsesjonssøknad behandles.

Ål

Det er en bestand av Ål i Bø elva. Som i alle andre vassdrag i Telemark, så er bestanden blitt redusert de seineste årene. En vet at årsak til bestandsreduksjon blant annet er forårsaket av at ål blir drept i kraft turbiner ved nedvandring. Her søkes det om å bygge enda en «åle felle» uten at det fremkommer hvordan en skal unngå at ål drepes i turbiner.

Nome JFF krever at virkning for ål utredes og at løsninger for å unngå ytterligere reduksjon av ål bestanden dokumenteres i konsesjonssøknad før søknad kan behandles.

Bekkeniøye

Gjennomførte undersøkelser sier ingenting om Bekkeniøye. Bekkeniøye er rødlista i andre Europeiske land og finnes i Bø elva. Bekkeniøye bestanden i området må undersøkes og virkning hvordan

kraftproduksjon påvirker bestanden må undersøkes før konsesjonssøknad kan behandles.

Fiskedestinasjon

Hagadrag ovenfor Herrefoss er et flott område for fritidsfiske. Dette er en av få områder i Telemark hvor en kan oppleve omfattende vårflyvekling om sommeren. Fiskeaktiviteten var stor tidligere, men er nok noe redusert på grunn av økt bestand av småvokst fisk. Potensialet for å gjenskape en svær godfiskedestinasjon for fiskeinteresserte er klart tilstede.

Vi kjenner ikke til at det er gjort undersøkelser om verdien av fiske og andre fritidsaktiviteter i Bø elva og i hvilken grad disse verdiene forringes med utbyggingsplanene. Uten denne kunnskapen sammen med hvilke verdier naturmangfoldet representerer er det umulig å foreta en objektiv avveining av fordeler mot ulemper i en konsesjonsbehandling.

Konklusjon

Nome JFF krever at konsesjonssøknad behandles etter forvaltningsloven prinsipper og at vedtak ikke fattes før saken er godt nok opplyst. Det er den ikke i dag.

Et vedtak om utbygging kan etter vår mening ikke skje før en kjenner:

Utfall av revisjon av Sundsbarm anleggene

Virkning på storørretstammen

Virkning på elvemusling bestanden

Virkning på ål bestanden

Virkning på bekkeniøye bestanden

Verdi av fiske og fritidsaktivitet

Vi minner om at det er lagt føringer på at ål, elvemusling og storørret er vurdert som prioriterte arter i forslag til regional vannforvaltningsplan for Vest-Viken vannområde. Vi kjenner til at det arbeides med å ferdigstille en nasjonal forvaltningsplan for storørret, som bør vurderes i saksbehandling.

Endret vannføring i en elv vil også påvirke økosystemene rundt elva i tillegg til i elvesystemet.

Utbyggingsplaner forteller lite om hvordan disse økosystemene påvirkes.

Selv om Bø elva allerede er påvirket av kraftproduksjon, er dette et lite holdbart argument for ytterligere utbygging uten at konsekvensene er kjent. I en helhetsvurdering må en også ta med at Telemark er et av fylkene i landet som er mest påvirket av kraftutbygging med omfattende utbyggingskader.

Saken gjelder ikke bare Bø kommune lokalt, men er også av regional, nasjonal og internasjonal interesse på grunn av natur- og verneverdier som berøres i området.

For Nome JFF

Bjørn Olav Haukelidsæter

Andreas Hauge

